

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 19ης Ιουνίου 2008*

Στην υπόθεση C-319/06,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 20 Ιουλίου 2006,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Enegren και G. Rozet, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενου από τον C. Schiltz,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Pešič και E. Levits (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 13ης Σεπτεμβρίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου:

— ορίζοντας ότι οι διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 1, σημεία 1, 2, 8 και 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της

οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, και για τη ρύθμιση του ελέγχου της εφαρμογής του εργατικού δικαίου (*Mémorial* A 2002, σ. 3722, στο εξής: νόμος της 20ής Δεκεμβρίου 2002) συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπόπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη.

- έχοντας μεταφέρει ανεπαρκώς στο εσωτερικό δίκαιο τις διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών (ΕΕ 1997, L 18, σ. 1).

- προβλέποντας, με το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, τις αφορώσες την πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών προϋποθέσεις κατά τρόπο στερούμενο της αναγκαίας σαφήνειας για τη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου των επιχειρήσεων που επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, και

- επιβάλλοντας, με το άρθρο 8 του νόμου αυτού, τη διατήρηση στο Λουξεμβούργο, εις χείρας *ad hoc* εντολοδόχου έχοντος την κατοικία του στο κράτος αυτό, των αναγκαίων για τον έλεγχο εγγράφων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 10, της οδηγίας 96/71, καθώς και από τα άρθρα 49 ΕΚ και 50 ΕΚ.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 2 Το άρθρο 3 της οδηγίας 96/71 προβλέπει, υπό τον τίτλο «Όροι εργασίας και απασχόλησης», τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε, ανεξάρτητα από το δίκαιο που διέπει τη σχέση εργασίας, οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, να εγγυώνται στους εργαζόμενους που είναι αποσπασμένοι στο έδαφός τους τους όρους εργασίας και απασχόλησης σχετικά με τα θέματα που αναφέρονται κατωτέρω, οι οποίοι, στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου εκτελείται η εργασία, καθορίζονται από:

— νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις

και/ή

— συλλογικές συμβάσεις ή διαιτητικές αποφάσεις οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής κατά την έννοια της παραγράφου 8, εφόσον αφορούν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παράρτημα:

α) μέγιστες περίοδοι εργασίας και ελάχιστες περίοδοι ανάπαυσης·

- β) ελάχιστη διάρκεια ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών·

- γ) ελάχιστα όρια μισθού, συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων υπερωριακής εργασίας· το παρόν σημείο δεν εφαρμόζεται στα συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα·

- δ) όροι θέσης εργαζομένων στη διάθεση επιχειρήσεων, ιδίως από επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης·

- ε) υγεία, ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία·

- στ) προστατευτικά μέτρα σχετικά με τους όρους εργασίας και απασχόλησης των γυναικών σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή λοχείας, των παιδιών και των νέων·

- ζ) ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και άλλες διατάξεις στον τομέα των μη διακρίσεων.

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η έννοια των ελάχιστων ορίων μισθού που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', ορίζεται από τη νομοθεσία και/ή την εθνική πρακτική του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει αποσπασθεί ο εργαζόμενος.

[...]

10. Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη, τηρουμένων των διατάξεων της Συνθήκης, να επιβάλλουν, υπό ίσους όρους, στις εθνικές επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις άλλων κρατών:

- όρους εργασίας και απασχόλησης όσον αφορά θέματα πέραν αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, εφόσον πρόκειται για διατάξεις δημοσίας τάξεως,
- όρους εργασίας και απασχόλησης που καθορίζονται από τις συλλογικές συμβάσεις ή τις διαιτητικές αποφάσεις κατά την έννοια της παραγράφου 8 που αφορούν δραστηριότητες πέραν αυτών που αναφέρονται στο παράρτημα.»

³ Κατά την έκδοση της οδηγίας 96/71, η δήλωση υπ' αριθ. 10 σχετικά με το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας αυτής (στο εξής: δήλωση 10) καταχωρίσθηκε στα πρακτικά του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως με την ακόλουθη διατύπωση:

«Το Συμβούλιο και η Επιτροπή δήλωσαν:

“Οι λέξεις ‘διατάξεις δημοσίας τάξεως’ πρέπει να θεωρούνται ότι καλύπτουν τις υποχρεωτικές διατάξεις από τις οποίες δεν είναι δυνατόν να γίνει παρέκκλιση και οι οποίες, λόγω της φύσεως και του στόχου τους, ανταποκρίνονται στις επιτακτικές απαιτήσεις του δημοσίου συμφέροντος. Αυτές οι διατάξεις μπορούν να περιλαμβάνουν, ιδιαίτερα, την απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας ή τη συμμετοχή των δημοσίων αρχών στην εποπτεία της τήρησης της νομοθεσίας σχετικά με τους όρους εργασίας.”»

Η λουξεμβουργιανή νομοθεσία

4 Το άρθρο 1 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 ορίζει:

«1) Συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις του εσωτερικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά τις διατάξεις για συμφωνίες και συνθήκες σύμφωνα με τον νόμο της 27ης Μαρτίου 1986 περί επικυρώσεως της Συμβάσεως της Ρώμης, της 19ης Ιουνίου 1980, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, και έχουν εφαρμογή σε όλους τους εργαζομένους, οι οποίοι ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος του Λουξεμβούργου, περιλαμβανομένων και αυτών που αποτελούν το αντικείμενο προσωρινής αποσπάσεως, και ανεξαρτήτως της διάρκειας και του σκοπού της αποσπάσεως: όλες οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, καθώς και όλες οι διατάξεις που προκύπτουν από συλλογικές συμβάσεις οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής ή από διαιτητική απόφαση με παρεμφερές πεδίο εφαρμογής όπως στην περίπτωση των συλλογικών συμβάσεων γενικής εφαρμογής, οι οποίες αφορούν τους κάτωθι τομείς:

1. τη γραπτή σύμβαση εργασίας ή το έγγραφο που συντάσσεται βάσει της οδηγίας 91/533/ΕΟΚ [του Συμβουλίου], της 14ης Οκτωβρίου 1991, σχετικά με την υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας [(ΕΕ L 288, σ. 32)],
2. τον κατώτατο κοινωνικό μισθό και την αυτόματη προσαρμογή των αποδοχών στην εξέλιξη του κόστους ζωής,
3. τον χρόνο εργασίας και τον χρόνο εβδομαδιαίας ανάπαυσης,
4. την ετήσια άδεια μετ' αποδοχών,

5. το κλείσιμο των επιχειρήσεων,
6. τις επίσημες αργίες,
7. τη ρύθμιση της προσωρινής απασχολήσεως και την εκμίσθωση εργατικού δυναμικού,
8. τη ρύθμιση της μερικής απασχολήσεως και των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου,
9. τις προστατευτικές διατάξεις για τους όρους εργασίας και απασχολήσεως των παιδιών, των νέων, των εγκύων και των λεχώνων,
10. την απαγόρευση των διακρίσεων,
11. τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας,
12. την υποχρεωτική αδράνεια σύμφωνα με τις διατάξεις σχετικά με την ανεργία λόγω αντίξωων συνθηκών και την ανεργία για τεχνικούς λόγους,
13. την παράνομη εργασία, περιλαμβανομένων και των διατάξεων περί της άδειας εργασίας για εργαζομένους οι οποίοι δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου,

14. την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στον χώρο εργασίας, γενικώς, και τις διατάξεις περί προλήψεως των ατυχημάτων της Ενώσεως Ασφαλίσεως Ατυχημάτων σύμφωνα με το άρθρο 154 του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως και τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και προστασίας της υγείας που καθιερώθηκαν με κανονιστική απόφαση του Μεγάλου Δούκα κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου της Επικρατείας και με τη συναίνεση της διασκέψεως των Προέδρων της Βουλής, βάσει του άρθρου 14 του νόμου της 17ης Ιουνίου 1994, για την ασφάλεια και την προστασία της υγείας στον χώρο εργασίας, ειδικώς.

2) Οι διατάξεις της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται σε όλους τους εργαζομένους ανεξαρτήτως ιθαγενείας, οι οποίοι βρίσκονται στην υπηρεσία οποιασδήποτε επιχειρήσεως, και με την επιφύλαξη της ιθαγενείας και της νομικής ή πραγματικής έδρας της επιχειρήσεως.»

5 Το άρθρο 2 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 έχει ως εξής:

«1) Οι διατάξεις του άρθρου 1 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται περαιτέρω σε όλες τις επιχειρήσεις, οι οποίες, στο πλαίσιο διεθνικής παροχής υπηρεσιών, προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφος του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, με την εξαίρεση των ναυτικών του εμπορικού ναυτικού.

2) “Απόσπαση” αποτελούν, κατά την παράγραφο 1 ανωτέρω, οι ακόλουθες ενέργειες οι οποίες πραγματοποιούνται από τις οικείες επιχειρήσεις, στο μέτρο που κατά τη διάρκεια της αποσπάσεως υφίσταται σχέση εργασίας μεταξύ της επιχειρήσεως αποστολής και του εργαζομένου:

1. η απόσπαση εργαζομένου, ακόμη και για σύντομη ή προκαθορισμένη διάρκεια, για λογαριασμό και υπό τη διεύθυνση των αναφερομένων στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου επιχειρήσεων στο έδαφος του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, στο πλαίσιο συμβάσεως που συνάπτεται μεταξύ της επιχειρήσεως αποστολής και του αποδέκτη των υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένος ή ασκεί τις δραστηριότητές του στο Λουξεμβούργο,

2. η απόσπαση εργαζομένου, ακόμη και για σύντομη ή προκαθορισμένη διάρκεια, στο έδαφος του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, σε εγκατάσταση της επιχειρήσεως αποστολής ή σε επιχείρηση η οποία ανήκει στον ίδιο όμιλο με την επιχείρηση αποστολής,
3. με την επιφύλαξη της εφαρμογής του νόμου της 19ης Μαΐου 1994 για τη ρύθμιση της προσωρινής απασχολήσεως και της προσωρινής εκμισθώσεως εργατικού δυναμικού, η απόσπαση εργαζομένου, ακόμη και για σύντομη ή προκαθορισμένη διάρκεια, μέσω επιχειρήσεως προσωρινής απασχολήσεως ή στο πλαίσιο εκμισθώσεως εργατικού δυναμικού, σε επιχείρηση που κάνει σχετική χρήση και είναι εγκατεστημένη ή ασκεί τις δραστηριότητές της στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου.

3) Ως αποσπασμένος εργαζόμενος θεωρείται κάθε εργαζόμενος ο οποίος, κατά κανόνα, απασχολείται στην αλλοδαπή και κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου παρέχει τις υπηρεσίες του στο έδαφος του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου.

4) Ο όρος “σχέση εργασίας” ορίζεται σύμφωνα με το λουξεμβουργιανό δίκαιο.»

6 Το άρθρο 7 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 ορίζει:

«1) Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, η επιχείρηση, ακόμη και αν έχει την έδρα της εκτός του εδάφους του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου ή ασκεί συνήθως τις δραστηριότητές της εκτός της λουξεμβουργιανής επικράτειας, της οποίας ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι ασκούν δραστηριότητα στο Λουξεμβούργο, περιλαμβανομένων και αυτών που αποτελούν το αντικείμενο προσωρινής αποσπασεως σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του παρόντος νόμου, πρέπει, πριν από την έναρξη των εργασιών, να θέσει στη διάθεση της Επιθεωρήσεως Εργασίας και Ορυχείων, κατόπιν απλής αιτήσεως και το συντομότερο δυνατόν, τα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου, και ιδίως:

- το επώνυμο, το όνομα, τον τόπο και την ημερομηνία γεννήσεως, την οικογενειακή κατάσταση, την ιθαγένεια και το επάγγελμα των εργαζομένων,
- τα ακριβή επαγγελματικά προσόντα των εργαζομένων,
- την ιδιότητα με την οποία προσελήφθησαν από την επιχείρηση και τη δραστηριότητα την οποία ασκούν συνήθως,
- την ένδειξη του τόπου κατοικίας και, εν ανάγκη, της συνήθους διαμονής των εργαζομένων,
- ενδεχομένως την άδεια διαμονής ή την άδεια εργασίας,
- τη(ις) θέση(εις) εργασίας στο Λουξεμβούργο και τη διάρκεια των εργασιών,
- αντίγραφο του εντύπου E 101, ή, ενδεχομένως, ακριβή ένδειξη των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, στους οποίους είναι ασφαλισμένοι οι εργαζόμενοι κατά τη διαμονή τους στη λουξεμβουργιανή επικράτεια,
- αντίγραφο της συμβάσεως εργασίας ή του εγγράφου που καταρτίζεται βάσει της οδηγίας 91/533/ΕΟΚ, της 14ης Οκτωβρίου 1991, σχετικά με την υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας.

2) Κανονιστική απόφαση του Μεγάλου Δούκα μπορεί να ρυθμίσει ακριβέστερα την εφαρμογή του παρόντος άρθρου στο μέλλον.»

7 Το άρθρο 8 του ιδίου νόμου έχει ως εξής:

«Κάθε επιχείρηση, η οποία εδρεύει στην αλλοδαπή και έχει εκεί την εταιρική έδρα ή δεν έχει στο Λουξεμβούργο μόνιμη εγκατάσταση υπό την έννοια του φορολογικού νόμου και της οποίας ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι παρέχουν οποιεσδήποτε υπηρεσίες στο Λουξεμβούργο, είναι υποχρεωμένη να καταθέσει σε ad hoc εντολοδόχο, κάτοικο Λουξεμβούργου, τα αναγκαία έγγραφα για τη διενέργεια ελέγχου της τηρήσεως των υποχρεώσεων που υπέχει κατ' εφαρμογή του παρόντος νόμου και ιδίως του άρθρου 7 ανωτέρω.

Τα έγγραφα αυτά πρέπει να προσκομίζονται, κατόπιν απλής αιτήσεως και το συντομότερο δυνατόν, στην Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων. Η Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων πρέπει εκ των προτέρων να ενημερωθεί με συστημένη επιστολή με αποδεικτικό παραλαβής από την επιχείρηση ή από τον αναφερόμενο στο προηγούμενο εδάφιο εντολοδόχο της πριν από την έναρξη της έμμισθης δραστηριότητας για τον ακριβή τόπο καταθέσεως των εγγράφων.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

8 Με έγγραφο οχλήσεως της 1ης Απριλίου 2004, η Επιτροπή ανέφερε στις λουξεμβουργιανές αρχές ότι ο νόμος της 20ής Δεκεμβρίου 2002 έρχεται, ενδεχομένως, σε αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο. Ειδικότερα, ο νόμος αυτός:

— επιβάλλει στις επιχειρήσεις οι οποίες είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο να τηρούν όρους εργασίας και απασχολήσεως που βαίνουν πέραν των επιταγών του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 10, της οδηγίας 96/71.

- δεν διασφαλίζει στους αποσπασμένους εργαζομένους, τιθεμένης κατά μέρος της εβδομαδιαίας αναπαύσεως, την τήρηση καμίας άλλης περιόδου αναπαύσεως (ημερήσια ανάπαυση).
 - στερείται της αναγκαίας σαφήνειας για τη διασφάλιση της ασφαλείας δικαίου καθόσον υποχρεώνει τις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο να παράσχουν στην Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων πριν από την έναρξη των εργασιών, κατόπιν απλής αιτήσεως και το συντομότερο δυνατόν, πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου, και
 - περιορίζει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών καθόσον απαιτεί από τις επιχειρήσεις των οποίων η έδρα βρίσκεται εκτός της επικράτειας του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου ή οι οποίες δεν έχουν εκεί μόνιμη εγκατάσταση να διατηρούν, εις χείρας ad hoc εντολοδόχου που κατοικεί στο κράτος μέλος αυτό, τα αναγκαία για τον έλεγχο έγγραφα.
- 9 Με το έγγραφο απαντήσεως της 30ής Αυγούστου 2004, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ισχυρίστηκε ότι οι όροι εργασίας και απασχολήσεως που αποτελούν αντικείμενο της πρώτης αιτιάσεως που προβλήθηκε με το ως άνω έγγραφο οχλήσεως εμπίπτουν στις «διατάξεις δημοσίας τάξεως», όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71.
- 10 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αναγνώρισε το βάσιμο της δεύτερης αιτιάσεως που προβλήθηκε με το εν λόγω έγγραφο οχλήσεως.
- 11 Όσον αφορά την τρίτη και την τέταρτη αιτίαση που εμφανίζονται στο ίδιο έγγραφο, το ως άνω κράτος μέλος ανέφερε, αφενός, ότι το άρθρο 7 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 δεν επέβαλλε τη διενέργεια προηγούμενης δηλώσεως και, αφετέρου, ότι η υποχρέωση γνωστοποιήσεως στην Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων του ονόματος ενός θεματοφύλακα που διατηρεί τα απαιτούμενα από τον νόμο έγγραφα αποτελούσε απαίτηση μη εισάγουσα δυσμενή διάκριση, η οποία ήταν απαραίτητη για τη διεξαγωγή των ελέγχων που διενεργούσε η εν λόγω διοικητική αρχή.

- 12 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν ικανοποιήθηκε από τις απαντήσεις αυτές, επανέλαβε τις αιτιάσεις της με αιτιολογημένη γνώμη της 12ης Οκτωβρίου 2005, διά της οποίας κάλεσε το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών από την παραλαβή της γνώμης αυτής.
- 13 Αφού ζήτησε παράταση της προθεσμίας κατά έξι εβδομάδες, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν έκρινε αναγκαίο να απαντήσει στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη.
- 14 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, την υπό κρίση προσφυγή λόγω παραβάσεως.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αντλείται από πλημμελή μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 10, της οδηγίας 96/71

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 15 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου μετέφερε πλημμελώς στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 10, της οδηγίας 96/71.

- 16 Ειδικότερα, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, αναγορεύοντας εσφαλμένως τις εθνικές διατάξεις που αφορούν τους τομείς, στους οποίους αναφέρονται οι επίμαχες απαιτήσεις, σε αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις που εμπίπτουν στην εθνική δημόσια τάξη και, ως εκ τούτου, απαιτώντας την τήρηση των εν λόγω διατάξεων από τις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στην επικράτειά του, επιβάλλει στις επιχειρήσεις αυτές υποχρεώσεις που βαίνουν πέραν των προβλεπομένων από την οδηγία 96/71. Κατά το εν λόγω θεσμικό όργανο, η έννοια της δημοσίας τάξεως που εμφανίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 10, της οδηγίας αυτής δεν μπορεί να προσδιορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος, δεδομένου ότι το τελευταίο δεν είναι ελεύθερο να επιβάλλει μονομερώς όλες τις αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις του εργατικού του δικαίου στους παρέχοντες υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος.
- 17 Πρώτον, τέτοια υποχρέωση αποτελεί εκείνη την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 και η οποία επιτάσσει να αποσπάται μόνον το προσωπικό που συνδέεται προς την επιχείρηση με γραπτή σύμβαση εργασίας ή με άλλο έγγραφο που θεωρείται ανάλογο κατά την οδηγία 91/533.
- 18 Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων της οδηγίας 91/533 απόκειται στις αρχές του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη η οικεία επιχείρηση, το οποίο μετέφερε την οδηγία αυτή στο εσωτερικό δίκαιο, και όχι, σε περίπτωση αποσπάσεως, στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 19 Δεύτερον, όσον αφορά την αυτόματη προσαρμογή των αποδοχών στην εξέλιξη του κόστους ζωής, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η λουξεμβουργιανή νομοθεσία αντίκειται στην οδηγία 96/71, η οποία προβλέπει ρύθμιση, εκ μέρους του κράτους μέλους υποδοχής, των συντελεστών μισθού μόνον όσον αφορά τους κατώτατους μισθούς.
- 20 Τρίτον, όσον αφορά την τήρηση της κανονιστικής ρυθμίσεως της μερικής απασχολήσεως και των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 8, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, δυνάμει της οδηγίας 96/71, δεν απόκειται στο κράτος μέλος υποδοχής να επιβάλλει τη νομοθεσία του σχετικά με τη μερική απασχόληση και τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στις επιχειρήσεις οι οποίες προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός του.

- 21 Τέταρτον, όσον αφορά την υποχρέωση τηρήσεως των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι πράξεις οι οποίες υπάγονται σε μια κατηγορία πράξεων αυτή καθεαυτή, ανεξαρτήτως του ουσιαστικού περιεχομένου τους, δεν μπορούν να συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπόπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη.
- 22 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ισχυρίζεται ότι οι απαιτήσεις στις οποίες αναφέρεται η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής σχετίζονται όλες με αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπόπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71. Συναφώς, υποστηρίζει, αφενός, ότι η δήλωση 10 δεν είναι δυνατόν να έχει οποιαδήποτε δεσμευτική νομική ισχύ και, αφετέρου, ότι η έννοια των διατάξεων δημοσίας τάξεως περιλαμβάνει όλες τις διατάξεις που ανταποκρίνονται, κατά τη γνώμη του κράτους υποδοχής, σε επιτακτικές απαιτήσεις του δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου παραπέμπει στη νομοθετική διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ L 376, σ. 36).

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

— Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 23 Εκ προοιμίου, προς απάντηση στο κυριότερο επιχείρημα που προέβαλε, αμυνόμενο, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κατά το άρθρο της 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', η οδηγία 2006/123 δεν αποβλέπει στην αντικατάσταση της οδηγίας 96/71, δεδομένου ότι η τελευταία κατισχύει, σε περίπτωση συγκρούσεως, της πρώτης. Επομένως, το εν λόγω κράτος μέλος δεν μπορεί να στηριχθεί στη νομοθετική διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της οδηγίας 2006/123 προκειμένου να υποστηρίξει την ερμηνεία μιας διατάξεως της οδηγίας 96/71, την οποία προέκρινε.

- 24 Από τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 96/71 προκύπτει ότι οι νομοθεσίες των κρατών μελών πρέπει να συντονιστούν, ώστε να προβλέπεται ένας πυρήνας επιτακτικών κανόνων για την ελάχιστη προστασία, τους οποίους πρέπει να τηρούν, εντός του κράτους υποδοχής, οι εργοδότες που αποσπούν εργαζομένους (βλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2007, C-341/05, *Laval un Partneri*, Συλλογή 2007, σ. I-11767, σκέψη 59).
- 25 Έτσι, το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ως άνω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, ανεξάρτητα από το δικαιο που διέπει τη σχέση εργασίας, οι επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος, οι οποίες προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφος των εν λόγω κρατών μελών εντός του πλαισίου διεθνικής παροχής υπηρεσιών, να εγγυώνται στους αποσπασμένους εργαζομένους τους όρους εργασίας και απασχόλησης, σχετικά με τα θέματα που αναφέρονται στο ίδιο άρθρο, οι οποίοι καθορίζονται εντός του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου εκτελείται η εργασία (απόφαση της 18ης Ιουλίου 2007, C-490/04, *Επιτροπή κατά Γερμανίας*, Συλλογή 2007, σ. I-6095, σκέψη 18).
- 26 Προς τούτο, η διάταξη αυτή ορίζει περιοριστικώς τους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν κατά προτεραιότητα τους ισχύοντες κανόνες στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 27 Ωστόσο, το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71 αναγνωρίζει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, τηρουμένων των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ, να επιβάλλουν κατά τρόπο μη εισάγοντα δυσμενή διάκριση, στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός τους, όρους εργασίας και απασχόλησης όσον αφορά θέματα πέραν αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, του άρθρου αυτού, εφόσον πρόκειται για διατάξεις δημοσίας τάξεως.
- 28 Όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, που ορίζει ότι οι διατάξεις που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 14 της παραγράφου αυτής συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπόπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου είχε την πρόθεση να επικαλεσθεί το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της εν λόγω οδηγίας.

- 29 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι ο χαρακτηρισμός εθνικών διατάξεων ως νόμων δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, εκ μέρους κράτους μέλους, αφορά τις διατάξεις η τήρηση των οποίων κρίνεται πρωταρχικής σημασίας για τη διαφύλαξη της πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής οργανώσεως του συγκεκριμένου κράτους μέλους, ούτως ώστε να επιβάλλεται η τήρησή τους από όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται επί του εδάφους του κράτους μέλους αυτού ή σε κάθε έννομη σχέση που εντοπίζεται εντός του κράτους αυτού (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999, C-369/96 και C-376/96, *Arblade* κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-8453, σκέψη 30).
- 30 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, η εξαίρεση δημοσίας τάξεως συνιστά παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται στενώς και της οποίας το περιεχόμενο δεν μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από τα κράτη μέλη (βλ., όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2006, C-503/03, *Επιτροπή κατά Ισπανίας*, Συλλογή 2006, σ. I-1097, σκέψη 45).
- 31 Στο πλαίσιο της οδηγίας 96/71, το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, αυτής συνιστά παρέκκλιση από την αρχή ότι τα θέματα ως προς τα οποία το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να επιβάλλει τη νομοθεσία του στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός του καθορίζονται περιοριστικώς στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής. Κατά συνέπεια, η πρώτη αυτή διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται στενώς.
- 32 Κατά τα λοιπά, η δήλωση 10, ως προς την οποία η γενική εισαγγελέας ορθώς επισήμανε, στο σημείο 45 των προτάσεών της, ότι είναι δυνατή η επίκληση αυτής προς στήριξη της ερμηνείας του άρθρου 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71, διαλαμβάνει ότι οι λέξεις «διατάξεις δημοσίας τάξεως» πρέπει να θεωρούνται ότι καλύπτουν τις υποχρεωτικές διατάξεις από τις οποίες δεν είναι δυνατό να γίνει παρέκκλιση και οι οποίες, λόγω της φύσεως και του στόχου τους, ανταποκρίνονται στις επιτακτικές απαιτήσεις του δημοσίου συμφέροντος.
- 33 Εν πάση περιπτώσει, η ως άνω διάταξη της οδηγίας 96/71 ορίζει ότι η επίκληση της προβλεπόμενης από αυτή δυνατότητας δεν απαλλάσσει τα κράτη μέλη από την τήρηση των υποχρεώσεων που υπέχουν από τη Συνθήκη, και ιδίως εκείνων που

αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, της οποίας η προαγωγή υπογραμμίζεται στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής.

- ³⁴ Ακριβώς υπό το πρίσμα των θεωρήσεων αυτών πρέπει να εξετασθούν οι απαιτήσεις του άρθρου 1, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, ως προς τις οποίες η Επιτροπή αμφισβητεί τον χαρακτηρισμό τους ως αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεων που εμπίπτουν στην εθνική δημόσια τάξη.

— Επί της απαιτήσεως γραπτής συμβάσεως εργασίας ή αντίστοιχου εγγράφου υπό την έννοια της οδηγίας 91/533, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

- ³⁵ Εκ προοιμίου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η απαίτηση αυτή εμπίπτει σε τομέα που δεν μνημονεύεται στον κατάλογο που εμφανίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 96/71.

- ³⁶ Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ισχυρίζεται, αφενός, ότι η βαλλόμενη απαίτηση αποτελεί απλώς και μόνον υπόμνηση της προϋποθέσεως που προβλέπουν τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 91/533 και, αφετέρου, ότι η εν λόγω απαίτηση εμπίπτει στη δημόσια τάξη καθόσον έχει ως σκοπό την προστασία των εργαζομένων.

- ³⁷ Όπως υπογραμμίζει η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/533, η ανάγκη υπαγωγής των εργασιακών σχέσεων σε απαιτήσεις τύπου είναι θεμελιώδης ενόψει της καλύτερης προστασίας των μισθωτών από ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων τους και ενόψει της υπάρξεως μεγαλύτερης διαφάνειας στην αγορά εργασίας.

- 38 Εντούτοις, από το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει, επίσης, ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν προς την ίδια οδηγία.
- 39 Κατά συνέπεια, όλοι οι εργοδότες, περιλαμβανομένων και αυτών που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων, όπως προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/533, υπόκεινται, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι, στις υποχρεώσεις που προβλέπει η οδηγία αυτή.
- 40 Επομένως, διαπιστώνεται ότι η τήρηση της προβλεπομένης από το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 απαιτήσεως διασφαλίζεται από το κράτος μέλος από το οποίο κατάγονται οι αποσπασμένοι εργαζόμενοι.
- 41 Κατά συνέπεια, η βαλλόμενη διάταξη έχει ως αποτέλεσμα το να υπαχθούν οι επιχειρήσεις που αποσπούν εργαζομένους στο Λουξεμβούργο σε μια υποχρέωση την οποία αυτές ήδη υπέχουν στο κράτος μέλος εγκαταστάσεώς τους. Κατά τα λοιπά, ο σκοπός της οδηγίας 96/71, που συνίσταται στη διασφάλιση της τηρήσεως ενός πυρήνα κανόνων που εξασφαλίζουν μια κατ' ελάχιστο όριο προστασία των εργαζομένων, καθιστά κατά μείζονα λόγο περιττή την ύπαρξη μιας τέτοιας πρόσθετης υποχρεώσεως η οποία, λαμβανομένων υπόψη των διαδικασιών την κίνηση των οποίων συνεπάγεται, μπορεί να αποτρέψει τις εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος επιχειρήσεις να ασκήσουν την ελευθερία τους για την παροχή υπηρεσιών.
- 42 Πάντως, καίτοι, κατά πάγια νομολογία, το κοινοτικό δίκαιο δεν αντιτίθεται στην εκ μέρους των κρατών μελών επέκταση της νομοθεσίας τους ή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας που έχουν συνάψει οι κοινωνικοί εταίροι σε κάθε πρόσωπο που παρέχει αμειβόμενη εργασία, έστω και προσωρινή, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος εγκαταστάσεως του εργοδότη, γεγονός παραμένει ότι μια τέτοια δυνατότητα εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι, που εκτελούν προσωρινώς τις εργασίες τους στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν απολαύουν ήδη της ίδιας ή ουσιωδώς συγκρίσιμης προστασίας δυνάμει των υποχρεώσεων που υπέχει ήδη ο εργοδότης τους στο κράτος μέλος εγκαταστάσεώς του (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2004, C-445/03, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 2004, σ. I-10191, σκέψη 29 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης, μπορεί να περιοριστεί μόνον από ρυθμίσεις δικαιολογούμενες από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και εφαρμοζόμενες σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, εφόσον το συμφέρον αυτό δεν διασφαλίζεται από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων τις υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος (βλ. αποφάσεις *Agblade* κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 34, καθώς και της 25ης Οκτωβρίου 2001, C-49/98, C-50/98, C-52/98, C-54/98 και C-68/98 έως C-71/98, *Finalarte* κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-7831, σκέψη 31).

44 Ούτως εχόντων των πραγμάτων όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων την οποία διασφαλίζει η οδηγία 91/533 και την οποία επικαλείται το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, διαπιστώνεται ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 απαίτηση δεν είναι σύμφωνη προς το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71, κατά το μέτρο που δεν επιβλήθηκε τηρουμένων των διατάξεων της Συνθήκης.

— Επί της απαιτήσεως αυτόματης προσαρμογής των αποδοχών στην εξέλιξη του κόστους ζωής, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

45 Από την προσφυγή που άσκησε η Επιτροπή προκύπτει ότι η τελευταία δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι οι κατώτατοι μισθοί αναπροσαρμόζονται στο κόστος ζωής, καθόσον μια τέτοια απαίτηση εμπίπτει αδιαμφισβήτητα, όπως παρατηρεί το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, αλλά το γεγονός ότι η εν λόγω τιμαριθμική αναπροσαρμογή αφορά το σύνολο των αποδοχών, συμπεριλαμβανομένων των μισθών που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των κατώτατων μισθών.

46 Ωστόσο, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ισχυρίζεται ότι η διάταξη αυτή της οδηγίας 96/71 παρέχει, σιωπηρώς, τη δυνατότητα στο κράτος μέλος υποδοχής να επιβάλει το δικό του σύστημα καθορισμού του συνόλου των μισθών στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός του.

- 47 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση, μέσω του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', της οδηγίας 96/71, να περιορίσει τη δυνατότητα παρέμβασης των κρατών μελών, όσον αφορά τους μισθούς, στα όρια κατώτατου μισθού. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προβλεπόμενη από τον νόμο της 20ής Δεκεμβρίου 2002 απαίτηση αυτόματης προσαρμογής των μισθών, πλην των κατωτάτων μισθών, στην εξέλιξη του κόστους ζωής δεν εμπίπτει στα θέματα που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο της οδηγίας 96/71.
- 48 Ωστόσο, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου υποστηρίζει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 αποσκοπεί στη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης στο Λουξεμβούργο και ότι, ως εκ τούτου, συνιστά επιταγή της δημοσίας τάξεως, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71, καθόσον προστατεύει τους εργαζομένους από τις συνέπειες του πληθωρισμού.
- 49 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διάταξη αυτή της οδηγίας 96/71 παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος μέλος υποδοχής να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός του όρους εργασίας και απασχόλησης που αφορούν άλλα θέματα, πλην αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 96/71, υπό την επιφύλαξη ότι πρόκειται για διατάξεις δημοσίας τάξεως. Κατά συνέπεια, η επιφύλαξη αυτή, την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71, συνιστά εξαίρεση από το σύστημα που θεσπίζει η οδηγία αυτή, καθώς και παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών επί της οποίας στηρίζεται η εν λόγω οδηγία, και πρέπει να ερμηνεύεται στενώς.
- 50 Έτσι, το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι, ναι μεν τα κράτη μέλη παραμένουν, κατ' ουσίαν, ελεύθερα να καθορίζουν, σύμφωνα με τις εθνικές ανάγκες τους, τις απαιτήσεις της δημοσίας τάξεως, πλην όμως, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και, ιδίως, ως λόγος δικαιολόγησεως παρεκκλίσεως από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, ώστε το περιεχόμενό της να μη μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος, χωρίς τον έλεγχο των οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-36/02, Omega, Συλλογή 2004, σ. I-9609, σκέψη 30). Κατά συνέπεια, η δημόσια τάξη μπορεί να προβληθεί μόνο σε περίπτωση πραγματικής και αρκούντως σοβαρής απειλής, θίγουσας θεμελιώδεις συμφέρον της κοινωνίας (βλ. απόφαση της 14ης Μαρτίου 2000, C-54/99, Église de scientologie, Συλλογή 2000, σ. I-1335, σκέψη 17).

- 51 Πρέπει να υπομνηστεί ότι οι λόγοι που μπορούν να προβληθούν από κράτος μέλος προς δικαιολόγηση παρεκκλίσεως από την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών πρέπει να συνοδεύονται από ανάλυση της σκοπιμότητας και της αναλογικότητας του περιοριστικού μέτρου που έλαβε το κράτος αυτό, καθώς και από συγκεκριμένα στοιχεία στηρίζοντα τα επιχειρήματά του (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 7ης Ιουνίου 2007, C-254/05, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2007, σ. I-4269, σκέψη 36 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Κατά συνέπεια, προκειμένου να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να εκτιμήσει αν τα επίμαχα μέτρα είναι αναγκαία και ανάλογα σε σχέση με τον στόχο της διαφυλάξεως της δημοσίας τάξεως, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου όφειλε να προσκομίσει στοιχεία παρέχοντα τη δυνατότητα να αποδειχθεί αν και σε ποιον βαθμό η εφαρμογή, επί των αποσπασμένων στο Λουξεμβούργο εργαζομένων, της απαιτήσεως αυτόματης προσαρμογής των μισθών στην εξέλιξη του κόστους ζωής μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού.
- 53 Ωστόσο, εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου περιορίστηκε να επικαλεσθεί, γενικώς, τους στόχους της προστασίας της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και της κοινωνικής ειρήνης, χωρίς να προβάλει κανένα στοιχείο που να παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα των ληφθέντων μέτρων.
- 54 Κατά συνέπεια, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 εμπίπτει στις διατάξεις δημοσίας τάξεως, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/91.
- 55 Επομένως, το ως άνω κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεσθεί την προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/91 εξαίρεση δημοσίας τάξεως προκειμένου να επιβάλει στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στο έδαφός του την απαίτηση αυτόματης προσαρμογής των μισθών, πλην των κατωτάτων μισθών, στην εξέλιξη του κόστους ζωής.

— Επί της απαιτήσεως της τηρήσεως της κανονιστικής ρυθμίσεως της μερικής απασχολήσεως και των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, την οποία προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 8, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

- 56 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας των εργαζομένων καθόσον κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και της ισότητας των αποδοχών μεταξύ των εργαζομένων κατά πλήρη απασχόληση και εκείνων που εργάζονται κατά μερική απασχόληση, όπως αυτή διατυπώνεται στις οδηγίες 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και τη CES (ΕΕ L 14, σ. 9), και 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ L 175, σ. 43).
- 57 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προαναφερθείσα απαίτηση αφορά θέμα το οποίο δεν μνημονεύεται στον κατάλογο που εμφανίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 96/71.
- 58 Δεν αμφισβητείται ότι οι υποχρεώσεις που επισύρει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 8, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 μπορούν, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών που τις συνοδεύουν, να εμποδίσουν την άσκηση, εκ μέρους των επιχειρήσεων που επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, της ελευθερίας τους για την παροχή υπηρεσιών.
- 59 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, των οδηγιών 97/81 και 1999/70, εναπέκειτο στα κράτη μέλη να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις οδηγίες αυτές.
- 60 Επομένως, εφόσον η τήρηση της προβλεπομένης από την επίδικη εθνική διάταξη απαιτήσεως αποτελεί αντικείμενο ελέγχου εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση που επιθυμεί να προβεί σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, για τους ίδιους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 41 έως 43

της παρούσας αποφάσεως, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να επικαλεσθεί την αντλούμενη από το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71 εξαίρεση δημοσίας τάξεως προκειμένου να δικαιολογήσει την επίδικη εθνική απαίτηση.

- 61 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 8, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 δεν είναι σύμφωνο προς το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71.

— Επί της απαιτήσεως της τηρήσεως των αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεων του εθνικού δικαίου στον τομέα των συλλογικών συμβάσεων εργασίας που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

- 62 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 96/71 ορίζει τα μέσα με τα οποία καθορίζονται οι όροι εργασίας και απασχόλησης του κράτους μέλους υποδοχής όσον αφορά τα θέματα που αναφέρονται στην ίδια παράγραφο, στοιχεία α' έως ζ', οι οποίοι διασφαλίζονται υπέρ των αποσπασμένων εργαζομένων. Η δεύτερη περίπτωση της διατάξεως αυτής αφορά, ιδίως, τις συλλογικές συμβάσεις που έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής.

- 63 Όπως και η ως άνω διάταξη, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 ορίζει ότι συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις, που εμπίπτουν στην εθνική δημόσια τάξη, οι διατάξεις που απορρέουν, ιδίως, από συλλογικές συμβάσεις οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής και οι οποίες αφορούν τα θέματα που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 14 της διατάξεως αυτής του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002. Στο σημείο 11 της εν λόγω διατάξεως, μνημονεύονται οι διατάξεις που αφορούν τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

- 64 Ωστόσο, μια τέτοια διάταξη δεν μπορεί να συνιστά εξαίρεση δημοσίας τάξεως κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71.

- 65 Πρώτον, τίποτε δεν δικαιολογεί το ότι οι διατάξεις που αφορούν τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ήτοι αυτές που πλαισιώνουν την κατάρτιση και την εφαρμογή των εν λόγω συλλογικών συμβάσεων εργασίας, δύνανται, αφ' εαυτών και χωρίς άλλη διευκρίνιση, να εμπίπτουν στην έννοια της δημοσίας τάξεως.
- 66 Η διαπίστωση αυτή είναι επιβεβλημένη, δεύτερον, όσον αφορά τις διατάξεις, αυτές καθ' εαυτές, των ως άνω συλλογικών συμβάσεων που δεν είναι δυνατόν, ούτε και αυτές, να εμπίπτουν στην έννοια αυτή, στο σύνολό τους και απλώς και μόνο για τον λόγο ότι οι διατάξεις αυτές προέρχονται από πράξεις αυτού του είδους.
- 67 Τρίτον, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να υποστηρίξει τον ισχυρισμό ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 συγκεκριμενοποιεί, σε τελική ανάλυση, την άδεια που παρέχεται στα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 10, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 96/71. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή αναφέρεται αποκλειστικώς στους όρους εργασίας και απασχόλησης που καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις οι οποίες έχουν αναγορευθεί σε κανόνες γενικής εφαρμογής. Πάντως, τούτο δεν ισχύει στην περίπτωση του εν λόγω άρθρου 1, παράγραφος 1, σημείο 11, που αφορά ρητώς, και αντιθέτως προς την εισαγωγική φράση του ίδιου άρθρου 1, τις απλές συλλογικές συμβάσεις εργασίας.
- 68 Επομένως, το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 δεν είναι σύμφωνο προς το άρθρο 3, παράγραφος 10, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 96/71.
- 69 Κατά συνέπεια, από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η πρώτη αιτίαση που προέβαλε η Επιτροπή είναι βάσιμη.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αντλείται από ανεπαρκή μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 96/71, που αφορά την τήρηση των μέγιστων περιόδων εργασίας και των ελάχιστων περιόδων ανάπαυσης

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 70 Με τη δεύτερη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ανεπαρκή μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 96/71, που αφορά την τήρηση των μέγιστων περιόδων εργασίας και των ελάχιστων περιόδων ανάπαυσης.
- 71 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αναγνώρισε το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής και ανέφερε ότι θέσπισε τη διάταξη του άρθρου 4 του νόμου της 19ης Μαΐου 2006, περί τροποποίησης του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 (*Mémorial A* 2006, σ. 1806), προκειμένου να καταστήσει την εθνική νομοθεσία σύμφωνη προς τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 72 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας και ότι το Δικαστήριο δεν λαμβάνει υπόψη τις επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, C-168/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2004, σ. I-8227, σκέψη 24 της 14ης Ιουλίου 2005, C-433/03, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2005, σ. I-6985, σκέψη 32, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2007, C-354/06, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, σκέψη 7).

73 Πάντως, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα προς διασφάλιση της πλήρους μεταφοράς του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 96/71 στην εθνική έννομη τάξη του.

74 Κατά συνέπεια, η δεύτερη αιτίαση που προέβαλε η Επιτροπή είναι βάσιμη.

Επί της τρίτης αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 49 ΕΚ λόγω ασάφειας των προβλεπομένων στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 λεπτομερειών του ελέγχου

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

75 Με την τρίτη αιτιάσή της, η Επιτροπή προβάλλει ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 μπορεί να προκαλέσει, λόγω της ασάφειάς του, νομική αβεβαιότητα για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο. Έτσι, η υποχρέωση κάθε επιχειρήσεως να παρέχει στην Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων πριν από την έναρξη των εργασιών, κατόπιν απλής αιτήσεως και το συντομότερο δυνατόν, πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου εμπίπτει, σε περίπτωση απόσπασης, σε διαδικασία προηγούμενης δηλώσεως που είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 49 ΕΚ. Πάντως, έστω και αν τούτο δεν ισχύει, θα έπρεπε, εντούτοις, να τροποποιηθεί το κείμενο της επίδικης διατάξεως προκειμένου να αρθεί κάθε αμφισημία σε νομικό επίπεδο.

76 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου θεωρεί ότι το κείμενο του άρθρου 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 είναι αρκούντως σαφές και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν επιβάλλει καμία υποχρέωση προηγούμενης δηλώσεως.

Συναφώς, φρονεί ότι η διάθεση των απαραίτητων για τον έλεγχο στοιχείων «πριν από την έναρξη των εργασιών» σημαίνει ότι οι εν λόγω πληροφορίες μπορούν να γνωστοποιηθούν κατά την ημέρα έναρξεως των εργασιών αυτών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

77 Πρώτον, διαπιστώνεται ότι, δεδομένου ότι ο νόμος της 20ής Δεκεμβρίου 2002 δεν προβλέπει καμία άλλη γνωστοποίηση πληροφοριών μεταξύ της επιχειρήσεως που προβαίνει σε απόσπαση εργαζομένων και της Επιθεωρήσεως Εργασίας και Ορυχείων, δύσκολα μπορεί να γίνει αντιληπτό με ποιον τρόπο η τελευταία θα μπορούσε να απαιτήσει την προσκόμιση στοιχείων εκ μέρους της επιχειρήσεως αυτής πριν από την έναρξη των εργασιών, κατά το μέτρο που η εν λόγω επιθεώρηση δεν δύναται να είναι εν γνώσει της παρουσίας της εν λόγω επιχειρήσεως στη λουξεμβουργιανή επικράτεια, αν η επιχείρηση αυτή δεν έχει αναγγείλει προηγουμένως με οποιονδήποτε τρόπο την έλευσή της. Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών της, τίθεται το ζήτημα του ρόλου που ανατίθεται στην επιχείρηση που επιθυμεί να προβεί σε απόσπαση εργαζομένων, ρόλου κατ' ανάγκην προγενεστέρου κάθε αιτήσεως για τη λήψη πληροφοριών προερχομένης από την Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων και ο οποίος, εν πάση περιπτώσει, δεν ορίζεται στον νόμο της 20ής Δεκεμβρίου 2002.

78 Επ' αυτού, η ερμηνεία της εκφράσεως «πριν από την έναρξη των εργασιών» που εμφανίζεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, την οποία προέκρινε το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, είναι αλυσιτελής. Συγκεκριμένα, είναι προφανές ότι η έκφραση αυτή δεν σημαίνει μόνον ότι οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται την ημέρα, αυτή καθ' εαυτή, έναρξεως των εργασιών, αλλά και ότι παρέχει τη δυνατότητα να ληφθεί υπόψη μια κατά το μάλλον ή ήττον μακρά περίοδος που προηγείται της ημέρας αυτής.

79 Δεύτερον, και όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 74 των προτάσεών της, από τις διατάξεις του νόμου της 4ης Απριλίου 1974 για την αναδιοργάνωση της

Επιθεώρησης Εργασίας και Ορυχείων (*Mémorial A 1974*, σ. 486), στον οποίο παραπέμπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 για τον καθορισμό της εξουσίας ελέγχου της εν λόγω διοικητικής αρχής, και ιδίως από τα άρθρα 13 έως 17 του ως άνω νόμου της 4ης Απριλίου 1974, προκύπτει ότι η Επιθεώρηση Εργασίας και Ορυχείων μπορεί να διατάξει την άμεση παύση των δραστηριοτήτων του αποσπασμένου εργαζομένου, αν ο εργοδότης του τελευταίου δεν συμμορφωθεί προς την απευθυνόμενη σ' αυτόν διαταγή να παράσχει πληροφορίες. Εξάλλου, το άρθρο 28 του εν λόγω νόμου προβλέπει ότι η μη τήρηση της υποχρεώσεως αυτής τιμωρείται με κυρώσεις του ποινικού δικαίου επιβαλλόμενες στην οικεία επιχείρηση.

80 Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω στοιχείων, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η διαδικασία προηγούμενης δηλώσεως, την οποία οφείλει να ακολουθήσει μια επιχείρηση που επιθυμεί να προβεί σε απόσπαση εργαζομένων εντός της λουξεμβουργιανής επικράτειας, δεν στερείται ασαφειών.

81 Πάντως, οι ως άνω ασάφειες που χαρακτηρίζουν το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 ενδέχεται να αποτρέψουν τις επιχειρήσεις, οι οποίες επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, να ασκήσουν την ελευθερία τους για την παροχή υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, αφενός, η έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων αυτών δεν προκύπτει επακριβώς από τη διάταξη αυτή. Αφετέρου, οι επιχειρήσεις που δεν τήρησαν τις προβλεπόμενες από την εν λόγω διάταξη υποχρεώσεις διατρέχουν τον κίνδυνο να τους επιβληθούν μη αμελητέες κυρώσεις.

82 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 είναι, λόγω της ασάφειάς του και λόγω των αμφισημιών που περιλαμβάνει, ασυμβίβαστο με το άρθρο 49 ΕΚ, η τρίτη αιτίαση που προέβαλε η Επιτροπή είναι βάσιμη.

Επί της τέταρτης αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 49 ΕΚ λόγω της υποχρέωσης που υπέχουν οι οικείες επιχειρήσεις να υποδείξουν ad hoc εντολοδόχο, κάτοικο Λουξεμβούργου, προς τον σκοπό της διατήρησης των εγγράφων που είναι αναγκαία για τους ελέγχους που ασκούν οι αρμόδιες εθνικές αρχές

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

⁸³ Με την τέταρτη αιτιάσή της, η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 8 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, καθόσον υποχρεώνει τις επιχειρήσεις των οποίων η έδρα βρίσκεται εκτός της λουξεμβουργιανής επικράτειας και οι οποίες προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων στην εν λόγω επικράτεια να καταθέτουν, πριν από την έναρξη της αποσπάσεως, σε ad hoc εντολοδόχο, κάτοικο Λουξεμβούργου, τα έγγραφα που είναι αναγκαία για τον έλεγχο των υποχρεώσεων που αυτές υπέχουν κατ' εφαρμογήν του ως άνω νόμου και να διατηρούν εκεί τα εν λόγω έγγραφα για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα έπειτα από τη λήξη της παροχής. Συγκεκριμένα, το προβλεπόμενο στο άρθρο 4 της οδηγίας 96/71 σύστημα συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών καθιστά περιττή την υποχρέωση αυτή.

⁸⁴ Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αναφέρει, ευθύς εξ αρχής, ότι ο μηχανισμός συνεργασίας στον οποίο αναφέρεται η Επιτροπή δεν παρέχει τη δυνατότητα στις αρμόδιες διοικητικές αρχές να διενεργούν τακτικούς ελέγχους με την απαιτούμενη αποτελεσματικότητα. Εν συνεχεία, διευκρινίζει ότι η βαλλόμενη εθνική διάταξη δεν απαιτεί την τήρηση ειδικού νομικού τύπου ως προς τα καθήκοντα του εντολοδόχου. Τέλος, εκτός από την κατάθεση των αναγκαίων για τον έλεγχο εγγράφων σε εντολοδόχο για περίοδο ύστερη της αποσπάσεως, η κατάθεση των εν λόγω εγγράφων καθίσταται αναγκαία μόνον την ημέρα, αυτή καθ' εαυτή, έναρξεως της εκτελέσεως της σχετικής παροχής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 85 Δεν αμφισβητείται ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 υποχρέωση συνεπάγεται πρόσθετες διοικητικές και χρηματοδοτικές επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος, οπότε οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν τυγχάνουν ίσης μεταχείρισεως, από την άποψη του ανταγωνισμού, σε σχέση με τους εργοδότες που είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος υποδοχής και είναι δυνατό να αποθαρρυνθούν να παράσχουν υπηρεσίες στο τελευταίο κράτος μέλος.
- 86 Συγκεκριμένα, αφενός, η βαλλόμενη διάταξη επιβάλλει να είναι κάτοικος Λουξεμβούργου ο εντολοδόχος στον οποίο κατατίθενται τα απαιτούμενα έγγραφα.
- 87 Αφετέρου, η εν λόγω διάταξη θεσπίζει υποχρέωση διατήρησης των εγγράφων που αφορούν, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 7 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, χωρίς, ωστόσο, να καθορίζει την περίοδο κατά την οποία πρέπει να διατηρούνται τα έγγραφα αυτά και χωρίς να διευκρινίζει αν η υποχρέωση αυτή αφορά μόνον την περίοδο που έπεται της εκτελέσεως της παροχής ή, επίσης, περίοδο προγενέστερη της ενάρξεως εκτελέσεως της παροχής.
- 88 Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου επικαλείται, προκειμένου να δικαιολογήσει αυτόν τον περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, την ανάγκη να καταστεί δυνατός ο αποτελεσματικός έλεγχος, εκ μέρους της Επιθεωρήσεως Εργασίας και Ορυχείων, της τηρήσεως της εργατικής νομοθεσίας.
- 89 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων μπορεί να απαιτεί να βρίσκονται ορισμένα έγγραφα στον τόπο εκτελέσεως της παροχής ή, τουλάχιστον, σε προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής, στη διάθεση των αρχών του κράτους αυτού που είναι επιφορτισμένες με τους ελέγχους (βλ., επ' αυτού, απόφαση *Arblade* κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 61).

- 90 Ωστόσο, το Δικαστήριο προσέθεσε, στη σκέψη 76 της προαναφερθείσας αποφάσεως Arblade κ.λπ., προκειμένου για την υποχρέωση διατηρήσεως στη διάθεση των αρχών και φυλάξεως ορισμένων εγγράφων στην κατοικία φυσικού προσώπου έχοντος την κατοικία του εντός του κράτους μέλους υποδοχής και τηρούντος τα εν λόγω έγγραφα υπό την ιδιότητα του εντολοδόχου ή προστηθέντος του εργοδότη που τον όρισε, ακόμη και αφού ο εργοδότης παύσει να απασχολεί εργαζομένους στο κράτος αυτό, ότι δεν αρκεί, προς δικαιολόγηση ενός τέτοιου περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, να μπορεί η ύπαρξη των εγγράφων αυτών εντός του κράτους μέλους υποδοχής να διευκολύνει γενικώς την εκπλήρωση της αποστολής ελέγχου εκ μέρους των αρχών του κράτους αυτού. Πρέπει επίσης οι αρχές αυτές να μην είναι σε θέση να εκτελέσουν την αποστολή ελέγχου κατά τρόπο αποτελεσματικό αν η επιχείρηση αυτή δεν διαθέτει, εντός του κράτους μέλους αυτού, εντολοδόχο ή προστηθέντα ο οποίος να φυλάσσει τα εν λόγω έγγραφα. Συναφώς, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η υποχρέωση φυλάξεως των εγγράφων από φυσικό πρόσωπο, που έχει την κατοικία του εντός του κράτους μέλους υποδοχής, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί (βλ. απόφαση Arblade κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 77).
- 91 Εν προκειμένω, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν επικαλέσθηκε κανένα συγκεκριμένο στοιχείο προς υποστήριξη του ισχυρισμού ότι μόνον η διατήρηση των εν λόγω εγγράφων από εντολοδόχο έχοντα την κατοικία του στο Λουξεμβούργο θα παρείχε στις εν λόγω αρχές τη δυνατότητα να διενεργούν τους ελέγχους που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Εν πάση περιπτώσει, ο διορισμός ενός εργαζομένου, που είναι παρών στον τόπο παροχής υπηρεσιών, προκειμένου να θέτει στη διάθεση των αρμοδίων εθνικών αρχών τα αναγκαία για τον έλεγχο έγγραφα θα συνιστούσε λιγότερο περιοριστικό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών μέτρο και εξίσου αποτελεσματικό με τη βαλλόμενη υποχρέωση.
- 92 Κατά τα λοιπά, πρέπει να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο υπογράμμισε, στη σκέψη 79 της προαναφερθείσας αποφάσεως Arblade κ.λπ., ότι το οργανωμένο σύστημα συνεργασίας ή ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών που προβλέπει το άρθρο 4 της οδηγίας 96/71 καθιστά περιττή τη διατήρηση των εγγράφων αυτών εντός του κράτους μέλους υποδοχής αφότου ο εργοδότης παύει να απασχολεί εργαζομένους εντός του κράτους αυτού.
- 93 Κατά συνέπεια, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μπορεί να απαιτεί από τις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσπαση εργαζομένων να πράττουν τα δέοντα για τη διατήρηση των εν λόγω εγγράφων στο έδαφος του Λουξεμβούργου μετά τη λήξη της εκτελέσεως της παροχής υπηρεσιών.

- 94 Επομένως, δεν μπορεί να απαιτείται ούτε το να διατηρούνται τα ίδια έγγραφα από εντολοδόχο έχοντα την κατοικία του στο Λουξεμβούργο, κατά το μέτρο που, δεδομένου ότι η οικεία επιχείρηση δραστηριοποιείται εντός της λουξεμβουργιανής επικράτειας κατά τη διάρκεια της εκτελέσεως της παροχής υπηρεσιών, τα εν λόγω έγγραφα μπορούν να διατηρούνται εις χείρας ενός αποσπασμένου εργαζομένου.
- 95 Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, καίτοι το άρθρο 8, παράγραφος 2, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 δεν προβλέπει ρητώς υποχρέωση διατηρήσεως των αναγκαίων για τον έλεγχο εγγράφων, εντός του Λουξεμβούργου, πριν από την έναρξη των εργασιών, η εν λόγω διάταξη διευκρινίζει ότι η ταυτότητα του εντολοδόχου πρέπει να γνωστοποιείται στις αρμόδιες αρχές το αργότερο πριν από την άσκηση της σχεδιαζόμενης μισθωτής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια, η ερμηνεία που προέκρινε το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, σύμφωνα με την οποία τα έγγραφα αυτά πρέπει να είναι διαθέσιμα μόλις κατά την ημέρα έναρξεως των εργασιών, δεν βρίσκει έρεισμα στην επίδικη διάταξη. Εν πάση περιπτώσει, μια τέτοια υποχρέωση διατηρήσεως των εν λόγω εγγράφων πριν από την έναρξη των εργασιών θα συνιστούσε εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, που θα εναπέκειτο στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου να δικαιολογήσει με επιχειρήματα διαφορετικά από απλές αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα του προβλεπόμενου στο άρθρο 4 της οδηγίας 96/71 οργανωμένου συστήματος συνεργασίας ή ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών.
- 96 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 8 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 είναι ασυμβίβαστο με το άρθρο 49 ΕΚ, η προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή στο σύνολό της.
- 97 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου:
- ορίζοντας ότι οι διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 1, σημεία 1, 2, 8 και 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπίπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη·

- έχοντας μεταφέρει ανεπαρκώς στο εσωτερικό δίκαιο τις διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 96/71.

- προβλέποντας, με το άρθρο 7, παράγραφος 1, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, τις αφορώσες την πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών προϋποθέσεις κατά τρόπο στερούμενο της αναγκαίας σαφήνειας για τη διασφάλιση της ασφαλείας δικαίου των επιχειρήσεων που επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, και

- επιβάλλοντας, με το άρθρο 8 του νόμου αυτού, τη διατήρηση στο Λουξεμβούργο, εις χείρας ad hoc εντολοδόχου έχοντος την κατοικία του στο κράτος αυτό, των αναγκαίων για τον έλεγχο εγγράφων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 96/71, σε συνδυασμό με την παράγραφο 10 του άρθρου αυτού, καθώς και από τα άρθρα 49 ΕΚ και 50 ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁹⁸ Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου στα δικαστικά έξοδα και ότι το τελευταίο ηττήθηκε, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου,

- ορίζοντας ότι οι διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 1, σημεία 1, 2, 8 και 11, του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002 για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, και για τη ρύθμιση του ελέγχου της εφαρμογής του εργατικού δικαίου συνιστούν αναγκαστικού χαρακτήρα διατάξεις εμπόπτουσες στην εθνική δημόσια τάξη·

- έχοντας μεταφέρει ανεπαρκώς στο εσωτερικό δίκαιο τις διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών·

- προβλέποντας, με το άρθρο 7, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2002, τις αφορώσες την πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια ελέγχου εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών προϋποθέσεις κατά τρόπο στερούμενο της αναγκαίας σαφήνειας για τη διασφάλιση της ασφαλείας δικαίου των επιχειρήσεων που επιθυμούν να προβούν σε απόσπαση εργαζομένων στο Λουξεμβούργο, και

- επιβάλλοντας, με το άρθρο 8 του εν λόγω νόμου, τη διατήρηση στο Λουξεμβούργο, εις χείρας ad hoc εντολοδόχου έχοντος την κατοικία του στο κράτος αυτό, των αναγκαίων για τον έλεγχο εγγράφων,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 96/71, σε συνδυασμό με την παράγραφο 10 του άρθρου αυτού, καθώς και από τα άρθρα 49 ΕΚ και 50 ΕΚ.

2) Καταδικάζει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)